

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, korouške ulice, št. 5. — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zborovanje Slovenskega društva v Žavci

dne 19. maja 1889.

Ovo zborovanje se je vršilo vrlo dobro. Mnogo novih udov pristopilo je društvu. Govorili so jako podučno, zanimivo gg. M. Vošnjak, dr. Serbec, dr. Dečko in predsednik dr. Gregorec. Gospodoma poslancema izrekla se je zahvala in popolno zaupanje.

Resolucije ali sklepi, ki so bili vzprejeti, so času primerni, važni in glasijo se tako-le:

1. Kmetijska družba Štajarska, po nepozabnem nadvojudi Jovanu osnovana za vse Štajarsko, nemško in slovensko, prejema znatnih podpor iz državne in deželne blagajnice ter bi imela delovati v smislu gospodarskega napredka brez ozira na politične stranke. V nasprotju k temu edino pravemu načelu dovolila je takoj očitestvo le nemškutariji na ljubo v Zidanem mostu zelo nepotrebno podružnico, dočim je Slovincem v trgih Žavec in Št. Jurij na južni železnici nje odbila. V Žavci zbrani Slovenci obžalujemo takšno postopanje, ker daje misliti, da na Slovenskem kmetijski družbi štajarske ni vselej mar za gospodarski napredek v prvej vrsti, ampak pospeševanje političnih, nam Slovincem zopernih namer.

2. Vsem slovenskim občinam, ki so zopet v preteku enega leta zahtevale narodnih slovenskih ljudskih šol — med njimi slavni narodni trg Žavec — ter pritožile se zoper odredbo deželnega šolskega sveta od l. 1887, in vsem, ki so pripomagali, zlasti g. dr. Dečkotu, ki je tukaj največ deloval, izrekamo najiskrenejšo domoljubno zahvalo.

3. Po členu 19. osnovnega državnega zakona bi Slovenci štajarski morali imeti za izomiko potrebnih sredstev v svojem lastnem slovenskem jeziku. Kljub temu nimamo niti ene slovenske srednje šole in v Celji na c. k. gimnaziji priredili so namesto slovenskih paralel do 4. razreda nemško pripravnico. Vsled tega morajo slovenski stariši namesto osem let za svojimi

dijaki plačevati celih 9 let, dijaki slovenski pa so prisiljeni eno leto več v gimnazijo zahajati, kakor nemški. V Žavci zbrani Slovenci izražamo željo, naj se ove protipostavne razmere na Celjske gimnaziji umaknejo takšnim, ki se zlagajo z osnovnim državnim zakonom od dne 21. decembra 1867.

4. Šolski zakon od l. 1869. nameravajo tako preosnovati, da bi ljudska šola postala zopet verska in dežele dobile še več upliva na šolstvo. Slednje bilo bi Slovincem tam, kder so v manjšinah, silno pogubno, zlasti nam na Štajarskem. Zatorej želimo, da tukaj vsi slovenski državni poslanci brez izjeme postopajo složno in le v takšno preosnovo šolskega zakona privolijo, ki bode zraven verske še narodno slovensko šolo nam jasno in določeno zagotavljala.

Nekaj o šulvereinu in še kaj.

Govor dr. Gregorčca v drž. zborni dne 22. sušca 1889.

(Konec.)

Še nemamo na državnih gimnazijah v Mariboru in Celji niti jedne slovenske paralelke. In vendar borijo se zoper nje deželska šolska nadzorstva že dve leti. Ob enem so pouzročila na omenjenih dveh gimnazijah ali vsaj trpela razmere, da bi jih človek komaj veroval. Vlada namreč onda strahovanje, pristranstvenost in preganjanje slovenskih dijakov, da bode težko kje v Avstriji kaj podobnega najti. Bil sem pismeno proš, o teh nasilstvih tukaj javno izpregovoriti. Hočem to storiti mogoče kratko.

V Mariboru bojda tamošnji ravnatelj pri upisovanju dijakov nagovarja slovenske stariše, naj svoje slovenske otroke pripisati dajo nemškimi. Na ta način hoče število nemških dijakov na gimnaziji v Mariboru umetno pomnožiti, ono slovenskih pa skrbiti.

Šolska nadzorstva trpijo na teh gimnazijah nemško-liberalnih profesorjev, ki se s politiko pečajo in svoje mržnje do vsega, kar je

slovensko, celo nič ne prikrivajo in tudi slovenskim dijakom čestokrat prav nemilo čutiti dajo. Proti slovenskim dijakom so silno strogi. Zatorej dobivajo ti dostikrat po krivici neugodnih spričeval, morajo razred ponavljati ali se na drugo gimnazijo preseliti, kar se vé, da starišev stane zopet mnogo denarja. Veliko dijakov obupa ob uspehu in popusti gimnazijo.

Jeden izmed teh profesorjev je v petem razredu Celjske gimnazije slovenskim dijakom strogo prepovedal med seboj slovenski govoriti. (Poslanec dr. Steinwender: Bržčas samo med šolsko uro!) Dijaki so se pritožili pri ravnatelji, toda prišli so z dežja pod kap. Kajti ta je že poprej dijakom višjih razredov bil prepovedal v Celjskih krčmah slovenski govoriti. (Poslanec dr. Foregger: Ker je bržčas dijakom sploh prepovedal v krčme zahajati.) Opomnim, da je višjih razredov dijakom v krčme zahajati dovoljeno.

Marljivi dijaki v Celji učijo se doma zasebno slovanske književnosti. Kadar ravnatelj to poizve, pokliče dotične dijake pred sebe, jih graja, preganja, sili gimnazijo zapustiti ter izključuje.

Hudo se godi tudi na gimnaziji v Mariboru. Tukaj skuša ravnatelj z nemško-liberalnimi profesorji vred, med njimi jeden Jud, slovenskim dijakom — samo tem — zabraniti zrelostni izpit ali „maturo“, to pa na sledeči način: Že v sedmem razredu izprašujejo slovenske dijake, nameravajo li za maturo oglasiti se ali ne. V prvem slučaju pretijo jim z neugodnimi spričevali, v drugem pa obetajo, da bodo mehko z njimi ravnali ter z ugodnimi spričevali gimnazijo dokončati dali. (Čujte, čujte, na desni.) Od jednega izmed slovenskih dijakov so celo pismo zahtevali, v katerem se zaveže, da ne bode oglasil se za maturo ne na Mariborskeji, pa tudi na nobeni drugi gimnaziji ne! To je resnično nezaslišano, nepostavno in nepošteno.

Ne morem misliti, da bi šolska nadzorstva o tem ničesar ne izvedela. Poprej nagibam se v to, da si mislim, da ona nadzorstva dobro vse vedo, pa molče trpijo. Tega mnenja sem tem več, ker so se ravno ista šolska nadzorstva v svojih uradnih izjavah do visoke vlade izrekla proti uvedanju slovenskih paralelek na gimnazijah. Sedaj čujemo, da je naučno ministerstvo vsaj za gimnazijo v Mariboru zankazalo uvesti nekaj slovenskim paralelkam podobnega. Toda bojim se zelo, da ne bi ona šolska nadzorstva še temu delala največjih zaprek.

Po mojem mnenji bi se takšne zapreke odpravile najlažje na ta-le način: Prvič morali bi nadzorovanje slovenskih paralelek izročiti slovenskemu šolskemu nadzorniku, drugič na mesto sedanjega ravnatelja v Mariboru bi imel priti mož, ki v narodnih rečeh stvarno sodi in je obeh deželskih jezikov v besedi in pisavi

popolnem zmožen; in tretjič bi naj pri stavljenji novega poslopja za Mariborsko gimnazijo ozirali se na prihodnje slovenske paralelke. Ko bi pa visokej vladi ne bilo mogoče takih slovenskih paralelek v Mariboru in Celji uvesti, ki bi svojemu namenu ugajale, izrečem tukaj kot zastopnik štajarskih Slovencev, da bomo za spodnji štajar zahtevali popolno slovensko gimnazijo ter strogo držali se 19. člena državnega osnovnega zakona, čeprav bi morali iti do državnega sodišča!

Tega vendar ne moremo trpeti, da bi pičlo 20—30.000 broječi Nemci imeli 4 srednje šole, okoli 400.000 Slovencev pa nobene. (Čujte na desni!)

Visoka zbornica, o sedanjaj vladi pravijo, da je bojda nameravala narode med seboj pomiriti in spraviti. Žali Bog, da se to ni zgodilo in se tudi zgoditi ne more, dokler ne bodo člena 19. državnih osnovnih pravic resnobno in povsodi izvrševali. Sedaj vlada namesto miru neprestano narodna borba. Zlasti razsaja ljuta šolska borba od avstro-pruske meje na Slezkem do obali Jadranskega morja. Obžalujemo to šolsko borbo, toda ne bojimo se je. Marveč borimo se odločno, pa tudi s čedalje večjim zaupanjem, da naposled popolnem zmagamo. To zaupanje erpimo iz pravičnosti svojih zahtev in iz sile, ki tli v narodnostni ideji. Dualizem že prašči na vseh straneh. Pripravljajo se veliki dogodki. Predno sedanje stoletje konča, bode tudi narodno vprašanje avstrijskih Slovanov moralo biti rešeno. Sklepam želeč, naj bi rešilo se na čast in slavo, na korist in blagor celokupne Avstrije! (Dobro, na desni, govorniku čestitajo.)

Gospodarske stvari.

Konji in planinska paša.

C. kr. konjerejsko društvo štajarske dežele ima na Travniku, nekaj ur nad Ljubnim, veliki pašnik za konje. Konji ženejo se letos že iz začetka junija na le-ta pašnik; tudi goveja živina se lahko na-nj prižene.

Vzprejema pa živali v ime društva, dne 6. in 26. junija oskrbnik kn. šk. graščine Gornjegrajske in sicer v hiši na planini. Da smejo živali letos tako rano na pašo, izgodi se zato, da se spasejo do volje. Vendar pa svetuje društvo tistim gospodarjem, ki niso doma blizu Travnika, naj ne ženó že dne 6., ampak še le dne 26. junija svojih živali na planino.

Izgodi se namreč rado, da se vreme prevrže in postane bivanje na Travniku lahko živini nevarno, ako se ne spravi pod streho. To pa ni lahko mogoče pri tistih, ki imajo daleč do doma.